

Европейски съюз

Проект BG051PO001-3.1.03-0001
„Квалификация на педагогическите специалисти

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

ПРОЕКТ
„ОБУЧЕНИЕ НА ПЕДАГОГИЧЕСКИ СПЕЦИАЛИСТИ
ЗА ФОРМИРАНЕ НА ЗНАНИЯ, УМЕНИЯ И
КОМПЕТЕНТНОСТИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕТО НА
УЧЕНИЦИТЕ.”

**Д о б р е
д о ш л и!**

Уважаеми колеги,

Вие участвате в обучение на учители за вътрешно оценяване в средното образование.

Обучението е част от реализирането на проект

„Обучение на педагогически специалисти за формиране на знания, умения и компетентности за оценяването на учениците.“

Основната цел на проекта е обучение на учители за вътрешно оценяване, което да подпомогне процеса на подобряване на качеството на средното образование.

- Обучението ще се проведе под форма на лекционни занятия и практически упражнения.
- Вие ще имате възможност да дискутирате конкретни примери в контекста на критериите за оценяване, както и да споделите своя опит.
- В обучението по проекта са включени 9 700 учители.

**Желаем ви успешна и
ползотворна работа!**

Екипът на проекта

МОДУЛ 1

Текущо

вътрешноучилищно

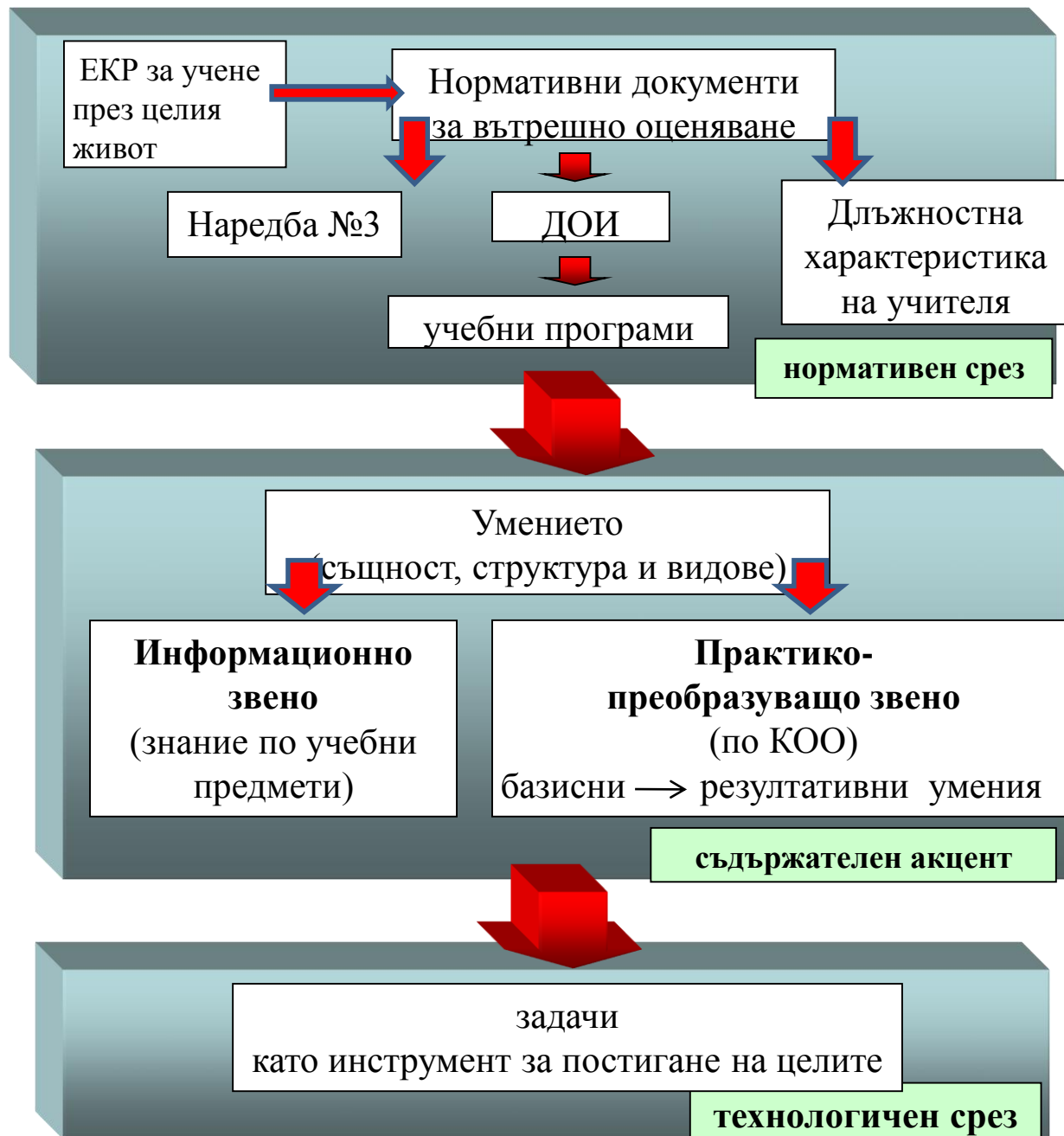
оценяване

ОСНОВНА ТЕМА 1

**Нормативни детерминанти на
вътрешното оценяване**

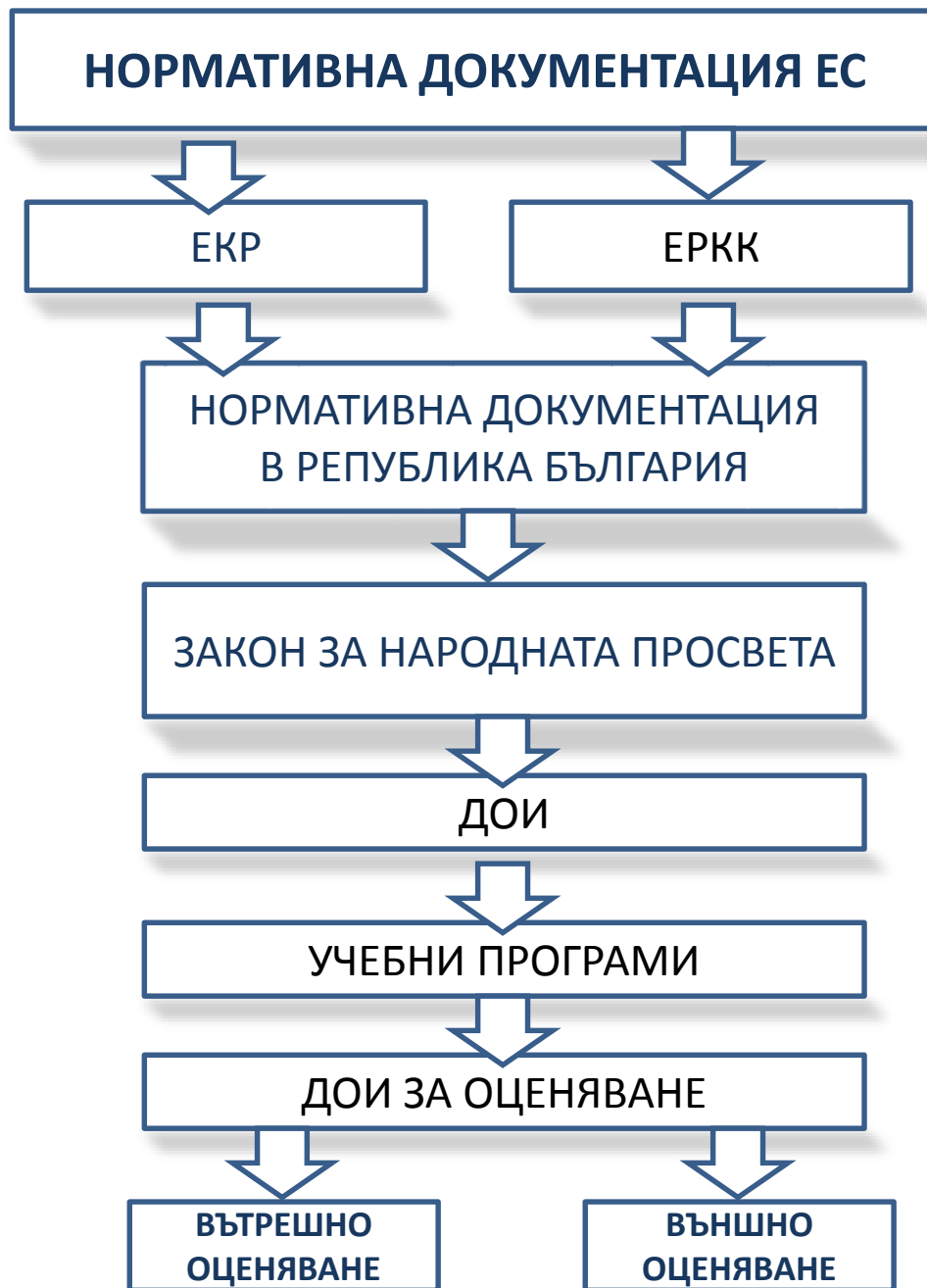
Концептуална схема на темата

Съдържателен акцент 1

Място и роля на нормативната документация в системата за управление и контрол в средното училище

ДЛЪЖНОСТНА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ПРОФЕСИЯТА УЧИТЕЛ

В длъжностната характеристика са дефинирани изисквания към ролята, функциите и компетенциите на учителя

ИЗИСКВАНИЯ КЪМ ПОДГОТОВКАТА НА УЧИТЕЛЯ

1. Да владее необходимото академично равнище на учебните дисциплини, които преподава.

2. Да поддържа необходимото ниво на специално-научна подготовка за съответната предметна област, в която преподава.

3. Да познава приложните и технологични аспекти на науката в областта на учебните дисциплини, които преподава.

1. Специално-научна подготовка и познаване на предметната област

2. Педагогическа и методическа подготовка

1. Да умее да идентифицира равнище, компетентност, особености и предпочитания в стила на учене както на дадена аудитория, така и в индивидуален план.

2. Да умее да идентифицира образователни и възпитателни потребности.

3. Да умее да дефинира в наблюдаема и измерима формаясни образователни цели с различна степен на общност (на ниво учебна програма, учебен раздел, урок).

4. Да владее различни методи за планиране на образователния процес и разработване на различни образователни материали и умее да свързва поставените цели с процеса на обучение и очакваните резултати.

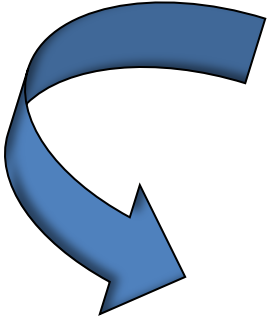
2. Педагогическа и методическа подготовка

5. Да владее разнообразни образователни стратегии, методи и техники за преподаване, обучение, учене и мотивиране на учениците.

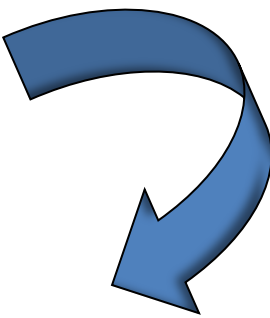
6. Да владее методи за оценка на качествата и пригодността на образователни и учебни материали, разработени за посрещането на различни образователни потребности.

7. Да владее разнообразни форми и средства за контрол и оценяване на постиженията на учениците и резултатите от учебния процес.

III. ОСНОВНИ ФУНКЦИИ НА УЧИТЕЛЯ ПО ОТНОШЕНИЕ НА ОЦЕНЯВАНЕТО

**Планира
диагностичната дейност,
свързана с прогреса
и развитието на
учениците**

**Планира
системата за оценяване
на резултатите от
учебно-възпитателния
процес**

Диагностика, оценяване и отчитане на постиженията на учениците и на учебния процес

1. Установява равнища на знания, умения и отношения в началото на даден цикъл или формата обучение с цел ефективно организиране и провеждане на обучението.

2. Използва различни форми за събиране на информация и оценяване на равнището на подготовка и постиженията на учениците.

3. Контролира и оценява ритмично и периодично прогреса, знанията и уменията на учениците.

4. Съблюдава изискванията за водене на учебната документация по отношение на оценяването на учениците и неговото отразяване в документацията.

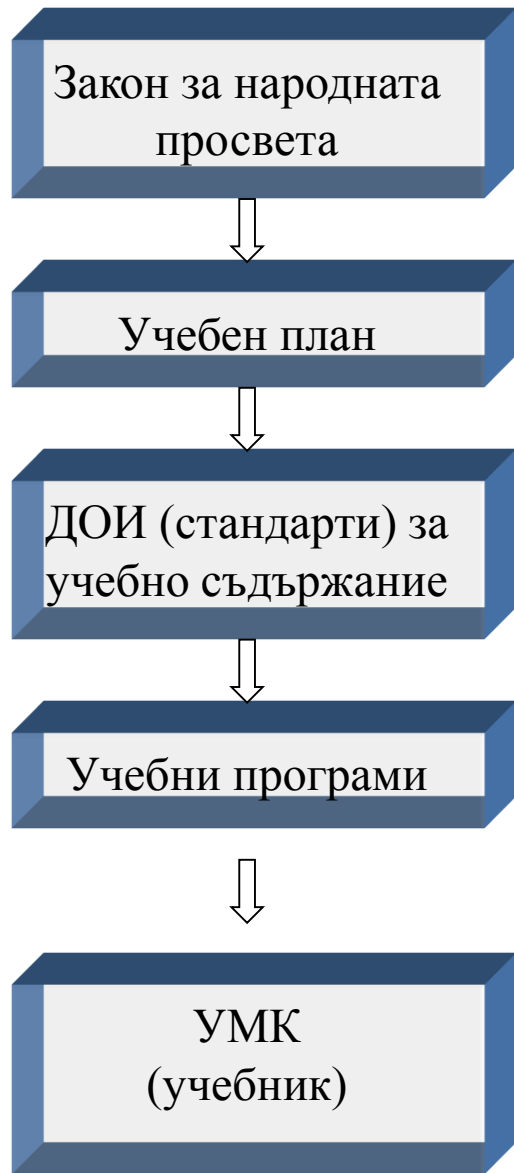
Диагностика, оценяване и отчитане на постиженията на учениците и на учебния процес

5. Съобщава предварително критериите, по които може да се идентифицира овладяването на дадено равнище на знания, умения и компетенции

6. Съобщава предварително изискванията, свързани с оценяването на резултатите от обучението

7. Използва адекватни на целите методи и форми за измерване и оценяване на постиженията на учениците и на резултатите от учебния процес.

8. Оценява резултатността на учебния процес с цел постигане на по-добра ефективност и ефикасност на обучението

**ОСНОВНИ
НОРМАТИВНИ
АКТОВЕ И
ДОКУМЕНТИ,
КОИТО УЧИТЕЛЯТ
ТРЯБВА
ДА ПОЗНАВА**

**ОРГАНИЗАЦИОННИ ВРЪЗКИ,
ВЗАИМООТНОШЕНИЯ СЪС
СОЦИАЛНАТА СРЕДА И С
ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБКРЪЖЕНИЕ**

Форми и честота на вътрешно оценяване в средното училище

Наредба № 3 Глава първа **ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ**

Чл. 1.

(1) С тази наредба се определя държавното образователно изискване за системата за оценяване по чл. 16, т. 5 от Закона за народната просвета (ЗНП)

Чл. 2.

- (1) Оценяването е процес за установяване на постигнатите резултати и поставяне на оценка.
- (2) Установяването на постигнатите резултати и поставянето на оценка се извършва от оценяващия.
- (3) Установяването на постигнатите резултати и поставянето на оценка е индивидуално за всеки оценяван.

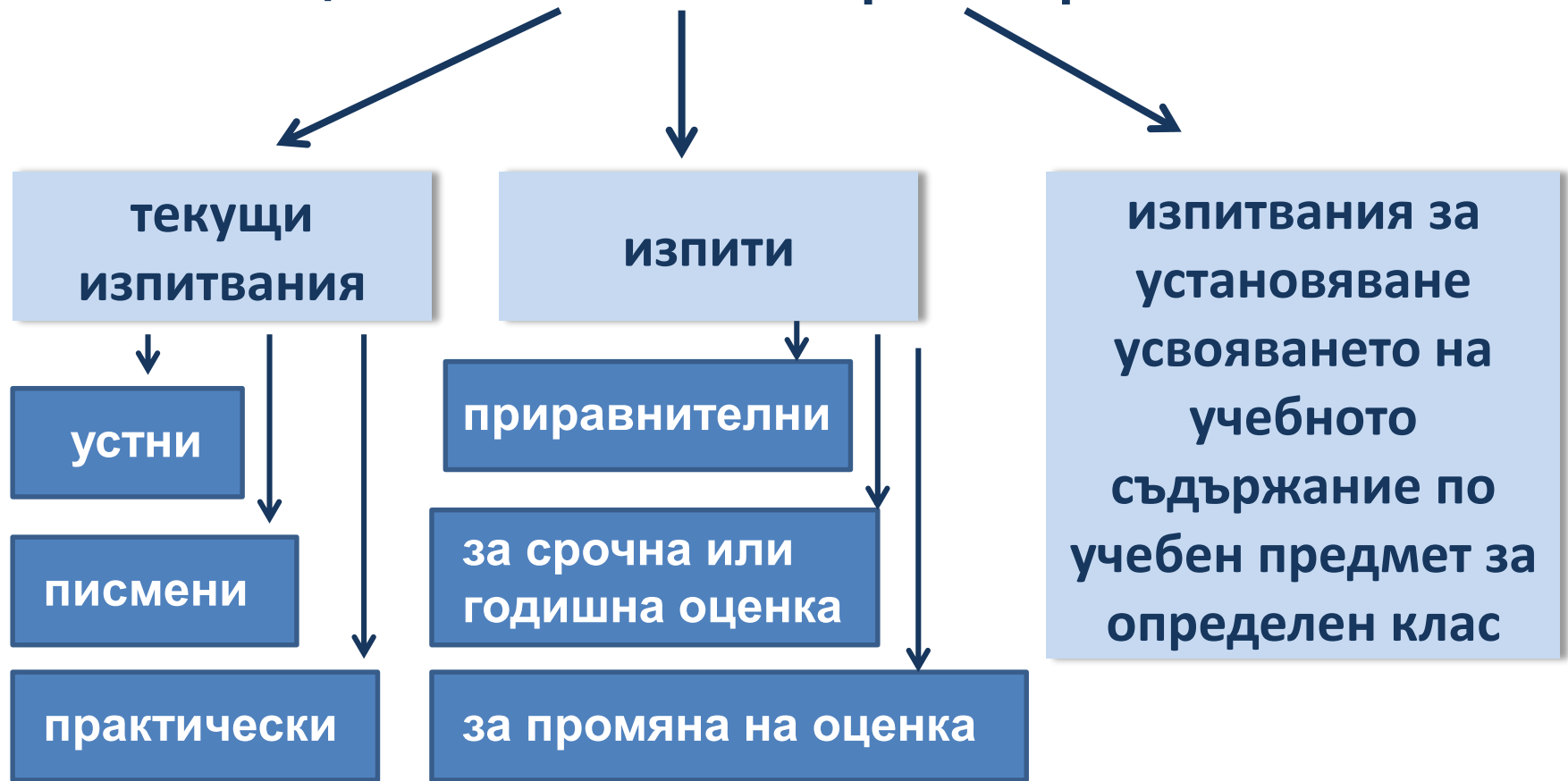
Чл. 4.

(1) Оценяването е вътрешно и външно.

(2) При вътрешното оценяване оценяващ е учителят.

Как се извършва вътрешното оценяване?

Оценяването се извършва чрез

Чл. 6.

(1) Според организацията текущите изпитвания и изпитите са:

1. **индивидуални** - за отделен оценяван;
2. **групови** - за част от учениците от една паралелка или за ученици от една или повече паралелки.

Чл. 7

(1) Въз основа на установените резултати от текущите изпитвания и изпитите се поставя оценка с качествен и количествен показател, а за учениците от I клас - само с качествен показател.

ал. (2), ал. (3)

КАЧЕСТВЕН ПОКАЗАТЕЛ	КОЛИЧЕСТВЕН ПОКАЗАТЕЛ
СЛАБ	от 2,00 до 2,99
СРЕДЕН	от 3,00 до 3,49
ДОБЪР	от 3,50 до 4,49
МНОГО ДОБЪР	от 4,50 до 5,49
ОТЛИЧЕН	от 5,50 до 6,00

(6) Въз основа на установените резултати от текущите изпитвания и изпитите на учениците със специални образователни потребности, които се обучават по индивидуални образователни програми, но не постигат държавното образователно изискване за учебното съдържание, се поставят оценки с качествен и количествен показател за усвоените знания и компетентности съгласно индивидуалните им образователни програми.

(7) Учениците със специални образователни потребности, които се обучават по индивидуални образователни програми и постигат държавното образователно изискване за учебното съдържание в процеса на училищното обучение, се оценяват с оценките по ал. 2 и 3.

ОРГАНИЗАЦИЯ НА ОЦЕНЯВАНЕТО В ПРОЦЕСА НА УЧИЛИЩНОТО ОБУЧЕНИЕ

Кога се установява и оценява входното равнище?

Чл. 8.

(3) В триседмичен срок от началото на учебната година се установява и оценява входното равнище на учениците.

Взема ли се предвид оценката от входното равнище?

(4) Поставената оценка по ал. 3 е част от минималния задължителен брой текущи оценки за първия учебен срок.

Кой изготвя и утвърждава материалите и критериите за оценяване?

Чл. 10.

- (1) Задачите, другите материали и критериите за оценяване се подготвят от оценяващия.
- (2) Подготвените задачи, материали и критерии за оценяване по ал. 1 за изпитите по чл. 5, ал. 3, т. 1 - 3 се утвърждават от директора на училището.

Какъв е минималният задължителен брой текущи оценки за всеки учебен срок ?

Чл. 11а. (1)

учебен предмет (часове по учебен план)	устни изпитвания	писмени и/или практически изпитвания
четири и повече учебни часове седмично	две оценки	три оценки
три учебни часа седмично	две оценки	две оценки
два учебни часа седмично	две оценки	една оценка
един учебен час седмично	една оценка	една оценка
"Физическо възпитание и спорт" и учебна практика	-	три оценки от практически изпитвания

Как се организират текущите устни изпитвания?

Чл. 12. (1), (2), (3)

Текущи устни изпитвания	
Индивидуални	Ученикът дава устни решения и отговори на индивидуално поставени въпроси или задачи.
Групови	Всеки ученик дава устни решения и отговори на групово поставени задачи

(4) Устните изпитвания на ученици с увреден слух могат да се извършват и с помощта на учител, който владее жестомимична реч.

(5) При устните изпитвания оценяващият е длъжен да мотивира устно оценката си пред ученика.

Как се организират текущите писмени изпитвания?

Чл. 13. (1), (2), (3)

Текущи писмени изпитвания	
Индивидуални	Ученикът дава писмени решения и отговори на индивидуално поставени въпроси или задачи.
Групови	Всеки ученик дава писмени решения и отговори на групово поставени задачи

(4) Индивидуалните писмени изпитвания се извършват за не повече от един учебен час.

(6) При писмените изпитвания оценяващият е длъжен да мотивира устно или писмено оценката си пред ученика.

(7) Писмени изпитвания не се извършват за ученици с нарушена моторика на горните крайници вследствие на детска церебрална парализа, физически увреждания и/или малформации.

Какво е контролна работа и как се провежда?

- Чл. 14.** (1) Контролната работа е групово писмено изпитване, при което се оценяват постигнатите резултати от учениците след приключване на обучението по завършена част от учебното съдържание по учебния предмет.
- (2) Контролната работа се провежда за не повече от един учебен час.
- (3) Времето за провеждане на контролната работа на ученици с нарушено зрение, с увреден слух, с умствена изостаналост, с множество увреждания, с детска церебрална парализа, с физически увреждания и/или малформации, на които не е засегната моториката на горните крайници, може да бъде удължено по преценка на оценяващия учител.

Какво е класна работа и как се провежда?

Чл. 15. (1) Класната работа е групово писмено изпитване, при което се оценяват постигнатите резултати от учениците по учебния предмет в края на учебния срок.

(2) Класна работа се провежда по:

1. български език и литература и по математика - в прогимназиалния етап;
2. чужди езици - в VIII клас за паралелките с интензивно изучаване на чужд език;
3. български език и литература, по чужди езици и по математика - в гимназиалния етап.

(3) Класни работи не се провеждат за учениците в началния етап от основната степен на образование.

(4) Класната работа се провежда за един учебен час. Класната работа по български език и литература, по чужд език и по математика - профилирана подготовка, се провежда в два слети учебни часа.

(5) Времето за провеждане на класната работа на ученици с нарушено зрение, с увреден слух, с умствена изостаналост, с множество увреждания, с детска церебрална парализа, с физически увреждания и/или малформации, на които не е засегната моториката на горните крайници, може да бъде удължено по преценка на оценяващия учител.

(6) Класна работа по чужди езици може да не се провежда за ученици с увреден слух по преценка на оценяващия учител.

Чл. 16. (1) Контролните и класните работи се коригират и рецензират от оценяващия и се връщат на учениците за подпис от родителя.

(2) Оценяващият анализира и обобщава резултатите от контролните и класните работи, като уведомява учениците за направените изводи.

Чл. 17. (1) Контролните и класните работи се провеждат по график при спазване на следните изисквания:

1. за една и съща паралелка може да се провежда не повече от една класна или една контролна работа в един учебен ден;
2. за една и съща паралелка в една учебна седмица не могат да се провеждат повече от две класни работи;
3. не се провеждат класни работи в последната седмица от учебния срок.

(2) Графикът по предходната алинея се изготвя по предложение на учителите по съответния учебен предмет, утвърждава се от директора на училището до две седмици след началото на всеки учебен срок и се поставя на общодостъпно място в училището.

(3) За графика по ал. 1 учителите по съответния учебен предмет информират учениците, а класните ръководители - родителите.

Чл. 18.

(1) С практическите изпитвания се оценяват постигнатите практически умения на учениците.

(2) Практическите изпитвания могат да се организират като индивидуални или като групови текущи изпитвания.

(3) При индивидуалните практически изпитвания ученикът изпълнява практически дейности, определени в индивидуално поставено практическо задание.

(4) При груповите практически изпитвания всеки ученик изпълнява индивидуално или в екип практически дейности, определени в групово поставено практическо задание.

(5) За извършване на практическите изпитвания по учебна или производствена практика се разработват индивидуални и/или групови практически задания и се осигуряват работни места за всеки ученик и съответната техническа и технологична документация, техника, инструменти, уреди и материали, гарантиращи изпълнението на практическото задание и безопасната работа на учениците.

(6) В индивидуалните и/или в груповите практически задания се формулират критерии за оценяване в съответствие с утвърдените такива в националните изпитни програми за придобиване степен на професионална квалификация.

(7) Времето за изпълнение на практическото задание се определя от оценяващия в рамките на учебните часове.

(8) При практическите изпитвания оценяващият е длъжен да анализира изпълнението на практическото задание и устно да мотивира оценката си пред ученика.

(9) Практическите изпитвания на ученици с нарушено зрение се извършват при условията на чл. 13, ал. 4 .

(10) Практическите изпитвания на ученици с увреден слух се извършват при условията на чл. 13, ал. 5 .

(11) Времето за практическите изпитвания на ученици с нарушено зрение, с увреден слух, с умствена изостаналост, с множество увреждания, с детска церебрална парализа, с физически увреждания и/или малформации може да бъде удължено по преценка на оценяващия учител.

(12) Резултатите от професионалната подготовка в модулните учебни планове за професионално образование се оценяват при спазване на изискванията, предвидени в модулните учебни програми.

Раздел III

Срочни, годишни и окончателни оценки

Как се оформя срочната оценка?

Чл. 20. (1) Срочната оценка се оформя от учителя, като се отчитат знанията и уменията на ученика върху учебното съдържание по съответния учебен предмет, изучавано през учебния срок и при вземане предвид на текущите оценки.

(2) Срочна оценка се формира само за учебните предмети, които по учебен план се изучават с повече от един учебен час седмично.

(3) По учебните предмети, изучавани в I - IV клас, и по производствена практика не се формира срочна оценка.

(4) Не се оформя срочна оценка по учебния предмет "Физическо възпитание и спорт" за ученици, освободени по здравословни причини от изучаването му, за време, което не позволява поставяне на минималния задължителен брой текущи оценки по чл. 11а, ал. 1, т. 5 .

(5) Срочната оценка се оформя не по-рано от една учебна седмица преди приключване на съответния учебен срок

Как се оформя годишната оценка?

Чл. 22. (1) Годишната оценка се оформя от учителя по съответния учебен предмет, като се отчитат знанията и уменията на ученика върху учебното съдържание, изучавано през учебната година, и при вземане предвид на срочните оценки.

(2) За учебен предмет, който по учебен план се изучава с един учебен час седмично и през двата учебни срока, както и по производствена практика, се формира само годишна оценка при вземане предвид на текущите оценки.

(3) За учебен предмет, който по учебен план се изучава само в един учебен срок с един учебен час седмично, се формира само годишна оценка при вземане предвид на текущите оценки.

(4) За учебен предмет, който по учебен план се изучава с един учебен час седмично в един от двата учебни срока, годишната оценка се формира при вземане предвид на текущите оценки от единия учебен срок и срочната оценка от другия учебен срок.

(5) За резултатите от обучението по учебните предмети, изучавани в I клас, се формира годишна оценка само с качествен показател.

(6) Годишните оценки по учебните предмети, изучавани във II - IV клас, се оформят от учителя при вземане предвид на текущите оценки.

(7) Не се оформя годишна оценка по учебния предмет "Физическо възпитание и спорт" за ученици, освободени по здравословни причини от изучаването му през двата учебни срока.

(8) Годишната оценка по учебния предмет "Физическо възпитание и спорт" за ученици, освободени по здравословни причини от изучаването му през един учебен срок, е срочната оценка за учебния срок, през който учебният предмет е изучаван.

(9) Годишната оценка на ученик, обучавал се в чужда държава, в която не се оформят срочни оценки, се формира въз основа на текущите оценки по съответния учебен предмет, признати при условията и по реда на § 5 от допълнителните разпоредби на ЗНП, и/или на оценките по съответния учебен предмет, получени в приемащото училище.

Кой, кога и как вписва оценките в училищната документация?

Чл. 23. (1) Учителят лично вписва поставените от него оценки в съответната задължителна училищна документация.

(2) Сроковете за вписване на оценките в документацията по ал. 1 са:

1. в деня на изпитването - за текущите оценки от устните и от практическите изпитвания;
2. до две седмици след провеждане на изпитването - за текущите оценки от писмените изпитвания;
3. в деня на оформянето им - за срочните и за годишните оценки.

Чл. 25. (1) Изпитите в процеса на обучение са:

1. приравнителни;
2. за промяна на оценката;
3. за определяне на срочна оценка по учебен предмет;
4. за определяне на годишна оценка по учебен предмет.

(2) Изпитите по ал. 1 са успешно положени, когато оценката е не по-малко от среден 3.

Чл. 26. (1) Приравнителни изпити се провеждат:

1. при преместване на ученика в паралелка на същото или в друго

училище, когато съществува различие между съответните

училищни учебни планове;

2. за ученик, прекъснал обучението си, който желае да го продължи, ако действащият учебен план е различен от учебния

план, по който ученикът е започнал обучението си.

(3) Учениците от I до VIII клас не полагат

приравнителни изпити

освен в случаите, предвидени в наредбата по § 5 от допълнителните разпоредби на ЗНП.

Чл. 27. (1) Изпитите за промяна на оценка по учебен предмет са:

1. поправителни изпити;
2. изпити за промяна на годишна оценка - само за VIII клас и за класовете от гимназиалния етап;
3. изпити за промяна на окончателна оценка - само за гимназиалния етап.

(2) Учениците имат право еднократно да се явят на изпити за промяна на годишна оценка и/или за промяна на окончателна оценка, като общият брой на изпитите за промяна на годишна оценка и за промяна на окончателна оценка не може да е повече от три.

(3) За промяната на оценка по учебен предмет, който се изучава само в един клас от гимназиалния етап, се допуска само полагане на изпита по ал. 1, т. 2.

Чл. 28. (1) Поправителни изпити се полагат от ученици, когато годишната им оценка по някой от учебните предмети е слаб 2.

(2) Поправителни изпити не се полагат от учениците в I - IV клас, а се организира допълнително обучение в извънучебно време преди началото на следващата учебна година.

(3) Поправителните изпити по ал. 1 се полагат върху учебното съдържание за съответния клас и за съответния вид подготовка.

(4) Поправителните изпити се организират в редовни и в допълнителни сесии.

(5) Редовните поправителни сесии са две и се провеждат *додве седмици след* приключване на учебните занятия и *до две седмици преди* началото на учебната година по ред, определен със заповед на директора на училището.

(6) Редовните поправителни сесии за учениците от 12 клас са две и се провеждат *до две седмици след* приключване на учебните занятия и *до един месец преди* началото на учебната година по ред, определен със заповед на директора на училището.

(7) Учениците, които по здравословни причини, удостоверени с медицински документ, не са се явили на поправителни изпити в сесиите по ал. 5, могат да се явят на допълнителна поправителна сесия по ред, определен със заповед на директора на училището, но не по-късно от 10 октомври.

(8) Учениците от последния гимназиален клас, които имат оценка слаб 2 по учебни предмети от задължителната или задължителноизбираемата подготовка на редовните и/или на допълнителната поправителна сесия или не са се явили на поправителни изпити, могат да се явяват на поправителните изпити в януарска поправителна сесия и в сесиите по ал. 5.

Чл. 29а. (1) Изпити за определяне на срочна оценка се полагат от:

1. ученици, обучавани в дневна и във вечерна форма, чиито отсъствия от учебни занятия не позволяват формиране на срочна оценка по съответния учебен предмет;
2. ученици, обучавани в индивидуална форма.

(2) Изпитите за определяне на срочна оценка се полагат върху учебното съдържание по съответния учебен предмет, изучавано през учебния срок.

(3) Не се полагат изпити за определяне на срочна оценка за учениците от началния етап на основно образование, обучавани в индивидуална или в самостоятелна форма на обучение.

Чл. 29в. (1) Изпитите по чл. 25, ал. 1 се провеждат от:

1. училищна комисия по организиране на изпита;
2. училищна комисия по оценяването.

(2) В състава на комисията по ал. 1, т. 1 не може да се включват лица, притежаващи учителска правоспособност и квалификация по учебния предмет, по който се провежда изпитът.

(3) В състава на комисията по ал. 1, т. 2 се включват лица, които заемат длъжността "учител" в същото или в друго училище по учебния предмет, по който се провежда изпитът.

(4) Комисиите по ал. 1, т. 2 се състоят най-малко от двама членове, единият от които е председател.

ПРАКТИЧЕСКА ДЕЙНОСТ

Работа по задача 1 и 2 от тетрадката

Съдържателен акцент 2

**ДОИ (стандарти) за учебно съдържание
и учебни програми като критерии за
вътрешно оценяване.**

ДОИ (стандарти) за учебно съдържание представляват система от изисквания предявени към нивото на постижения на учениците на края на образователен степен или етап и в този смисъл встъпват в ролята на критерии за оценка на състоянието на системата по отношение на реализирането на целите.

АКЦЕНТИ:

- **Знанието** – като очакван резултат от обучението, същност и елементи
- **Умението** като очакван резултат от обучението – същност и структура
- **Групи умения** – същност и взаимоотношения в контекста на вътрешното оценяване
- Единството “знание–умение” в контекста на оценяването

Защо са необходими ДООИ?

- Своеобразен носител на **отговорностите на държавата** за качеството на образованието на национално ниво.
- Осигуряват необходимото **единство в планирането** и в управлението на системата.
- Детерминират както учебните програми (а от тук и в различна степен компонентите на процеса обучение), така и стандартите за оценяване. Стандартите са **база за изграждане на учебните програми, които са основният критериален инструмент за вътрешното оценяване.**

ДОИ за учебно съдържание имат многофункционално значение и за **всички участници в образователния процес** като пряко или косвено **предопределят** или **повлияват** техните **дейности**.

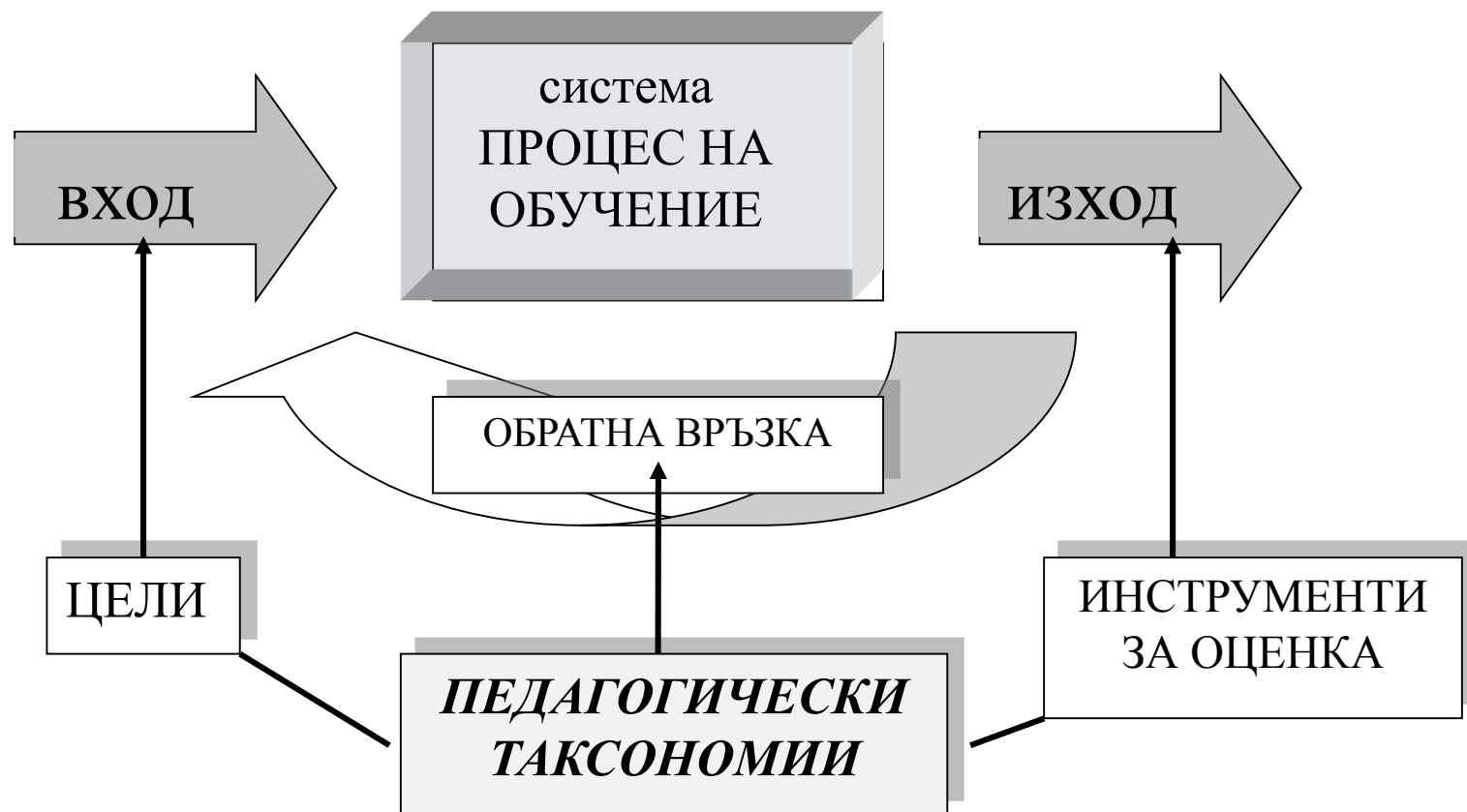
Учебни програми

- Център в учебните програми по отношение на планирането, организацията, провеждането и контрола на постиженията на учениците са очакваните резултати (**цели**).
- В учебната програма за всеки учебен предмет и клас учителят получава наготово пълен набор от **крайни цели** на обучение, възпитание и развитие на три йерархични нива.

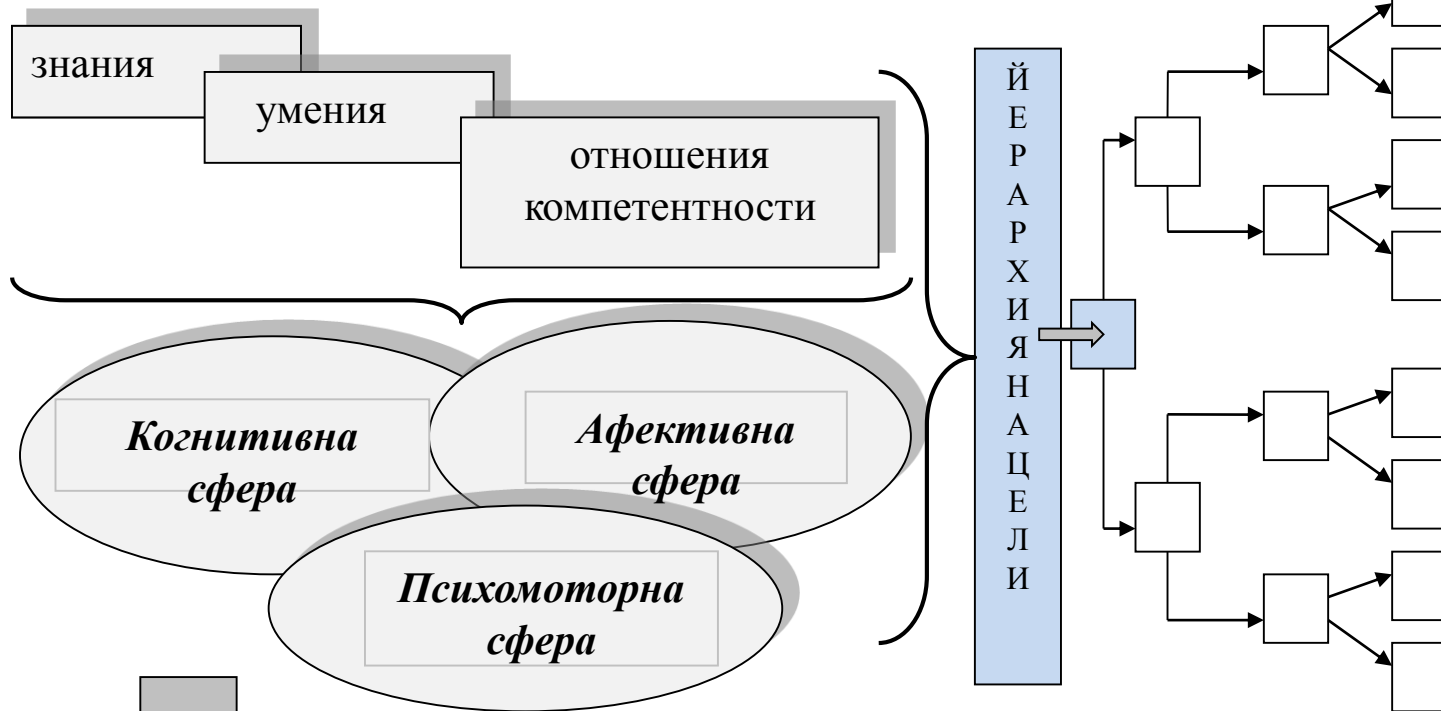
Нива на декомпозиция на крайните цели в учебната програма

<i>Ниво на обобщеност</i>	<i>Описание</i>
1-во ниво на обобщеност	<p>Крайни цели на обучение за учебен предмет като цяло, означени в т. II от учебната програма: “Цели на обучение по предмета”. Формулирани са като:</p> <ul style="list-style-type: none">• учебно знание, което трябва да бъде усвоено (понятия, закони, закономерности, теории);• умения, които трябва да се формират;• отношения, които трябва да се формират.
2-ро ниво на обобщеност	<p>Декомпозиране на крайните цели от първо ниво за учебен предмет като цяло. Означени са в колона №2 от таблицата в учебната програма: “<i>Стандарти и очаквани резултати на ниво учебна програма</i>”. Формулирани са като:</p> <ul style="list-style-type: none">• стандарти;• очаквани резултати от стандарти.
3-то ниво на обобщеност	<p>Декомпозиране на крайните цели от второ ниво за тема (раздел) учебно съдържание. Означени са в колона №3 от учебната програма: “<i>Теми и очаквани резултати (по теми)</i>”</p> <p>Формулирани са като:</p> <ul style="list-style-type: none">• очаквани резултати

Оценката в процеса на обучение

Теоретична основа за формулиране на целите на средното образование във всички предметни области

Декомпозиция на целите по образователни етапи и степени, културно-образователни области (КОО) и учебни предмети.

ИЕРАРХИЧНИ
НИВА

ПАРАМЕТРИ НА
СЪДЪРЖАНИЕТО
НА ВСЯКО НИВО

ОЦЕНКА

Оценка като конструиране на: **съждения въз основа на вътрешно състояние** и предвиждане; **съждения въз основа на външни критерии**.

СИНТЕЗ

Синтез като: **произвеждане** на еднорангови съобщения; **изготвяне** на план; **извеждане** на абстрактни отношения.

АНАЛИЗ

Анализ на: **елементи, отношения, подредени принципи**.

ПРИЛОЖЕН

Приложение като: **използване на абстракции** в ситуации с различна степен на конкретност.

РАЗБИРАНЕ

Разбиране като: **превеждане** (от едно абстрактно ниво към друго, от символно-вербални форми в други); **интерпретиране** (разясняване, резюмиране на нови съображения); **екстраполиране** (следствие и интерполиране).

ЗНАНИЕ

Знания за : **конкретни отделности** (терминологични, за отделни факти); **пътища и средства да се борави с конкретни отделности** (формални, за класификация и категории, за критерии и методи) **обобщения** (принципи, теории, структури, обобщения).

Очакваният резултат включва следните структурни елементи

Какво се прави?
(глагол - умение)

рави

Върху какво се прави?

(учебно знание)

*понятие/понятия,
закони,
закономерности,
теории*

С помощта на какво се прави?

*(изображение, схема,
модел, текст,
таблица, графика и
т.н.)*

- ❖ Целите са критерии за оценяване на постиженията на учениците в контекста на изискванията на Наредба 3.

ЕЛЕМЕНТИ НА УЧЕБНОТО ЗНАНИЕ

- ФАКТИ
- ПОНЯТИЯ
- ЗАКОНИ
- ЗАКОНОМЕРНОСТИ
- ТЕОРИИ
- ПРАВИЛА
- ИДЕИ

НЕЗАВИСИМО ОТ ПРЕДМЕТНАТА ОБЛАСТ
ПОНЯТИЕТО Е ОСНОВЕН ЕЛЕМЕНТ НА
УЧЕБНОТО ЗНАНИЕ

Понятието – какво е това?

- Понятието е една от **формите на мислене**, която се определя като дума или думи, с които се назовава група обекти, обединени от техните **общи съществени признаци**. То е продукт и средство на мисленето, то е мисловен образ, образ-идея.
- Езиковият израз на понятието е **термин** – дума или някакъв изкуствен знак.
- Понятието е смисловото съдържание на думата.

ПРИЗНАК – какво е това?

ПРИЗНАК Е ВСИЧКО ТОВА, КОЕТО ОПРЕДЕЛЯ
ОБЕКТА (ПРОЦЕСА, ЯВЛЕНИЕТО) БИЛО ТО
САМ ПО СЕБЕ СИ, БИЛО ТО ПО ОТНОШЕНИЕ
НА ДРУГИ ОБЕКТИ.

ВИДОВЕ ПРИЗНАЦИ

ОБЩИ

Общи съществени (ОСП)
са признаци, които принадлежат на **всички** обекти от **дадена група (клас)** и които са необходими и достатъчни за **разпознаване** на дадената група (клас) от други групи.

Общи несъществени (ОНСП)

са признаци, които принадлежат на обекти **от две или повече групи (класове)** и по които **установяваме сходство** между обектите от тези групи.

ОСОБЕНИ

Особени (ОСБП)
са признаци, които принадлежат на **отделна подгрупа (подклас)** обекти, включени в дадена група и които са необходими за **разпознаване** на дадената подгрупа обекти от други подгрупи **в рамките на една и съща група.**

☆ **Индивидуални**

☆ *Индивидуалните признаци характеризират само отделния обект и в този смисъл не са обект на усвояване.*

**П О Н Я Т И Е Т О
И М А :**

```
graph TD; A[П О Н Я Т И Е Т О И М А :] --> B[СЪДЪРЖАНИЕ  
(мислената съвкупност от общите съществени признаци, които определят дадена група като такава)]; A --> C[ОБЕМ  
(съвкупността от обекти, които притежават общите съществени признаци от съдържанието на понятието)]; B --> D[РОДОВ ПРИЗНАК  
(присъщ на всички обекти от групата)]; B --> E[ВИДОВО ОТЛИЧИЕ  
(присъщ на част от обектите в групата)];
```

СЪДЪРЖАНИЕ

(мислената съвкупност от общите съществени признаци, които определят дадена група като такава)

ОБЕМ

(съвкупността от обекти, които притежават общите съществени признаци от съдържанието на понятието)

РОДОВ ПРИЗНАК

(присъщ на всички обекти от групата)

ВИДОВО ОТЛИЧИЕ

(присъщ на част от обектите в групата)

ДЕФИНИРАНЕ НА ПОНЯТИЕТО

- Изграждането на определение (или дефиниция) е логически способ за разкриване съдържанието на понятието – т.е. на неговите общи съществени признаци.
- Във всяка дефиниция различаваме два структурни елемента: **определяемо** (т.е. понятието, чието съдържание разкриваме) и **определящо** (т.е. признаците, които отразяват същността на понятието).

ЕЛЕМЕНТИ НА ДЕФИНИЦИЯТА (ОПРЕДЕЛЕНИЕТО)

- **Термин**, с който означаваме понятието.
- **Най-близкото родово понятие** (общ несъществен признак);
- **общите съществени признаци** (видови признаци) на понятието, което се дефинира;
- **връзката между видовите признаци** (ако са повече от един), която е изразена чрез логическите съюзи: «И» (конюнктивна); «ИЛИ» (дезюнктивна); «И/ИЛИ» (смесена – конюнктивно-дезюнктивна).
-

ПРАКТИЧЕСКА ДЕЙНОСТ

Работа по задача 3 от тетрадката

УМЕНИЕТО – какво е това?

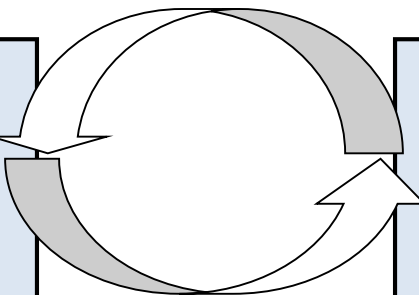
Умението е психофизиологична система, която е свързана с овладяването на определена сложна ситуация, която проявява свойството многократна повторяемост.

взаимоотношение "част-цяло",
опредметено в категорията УМЕНИЕ

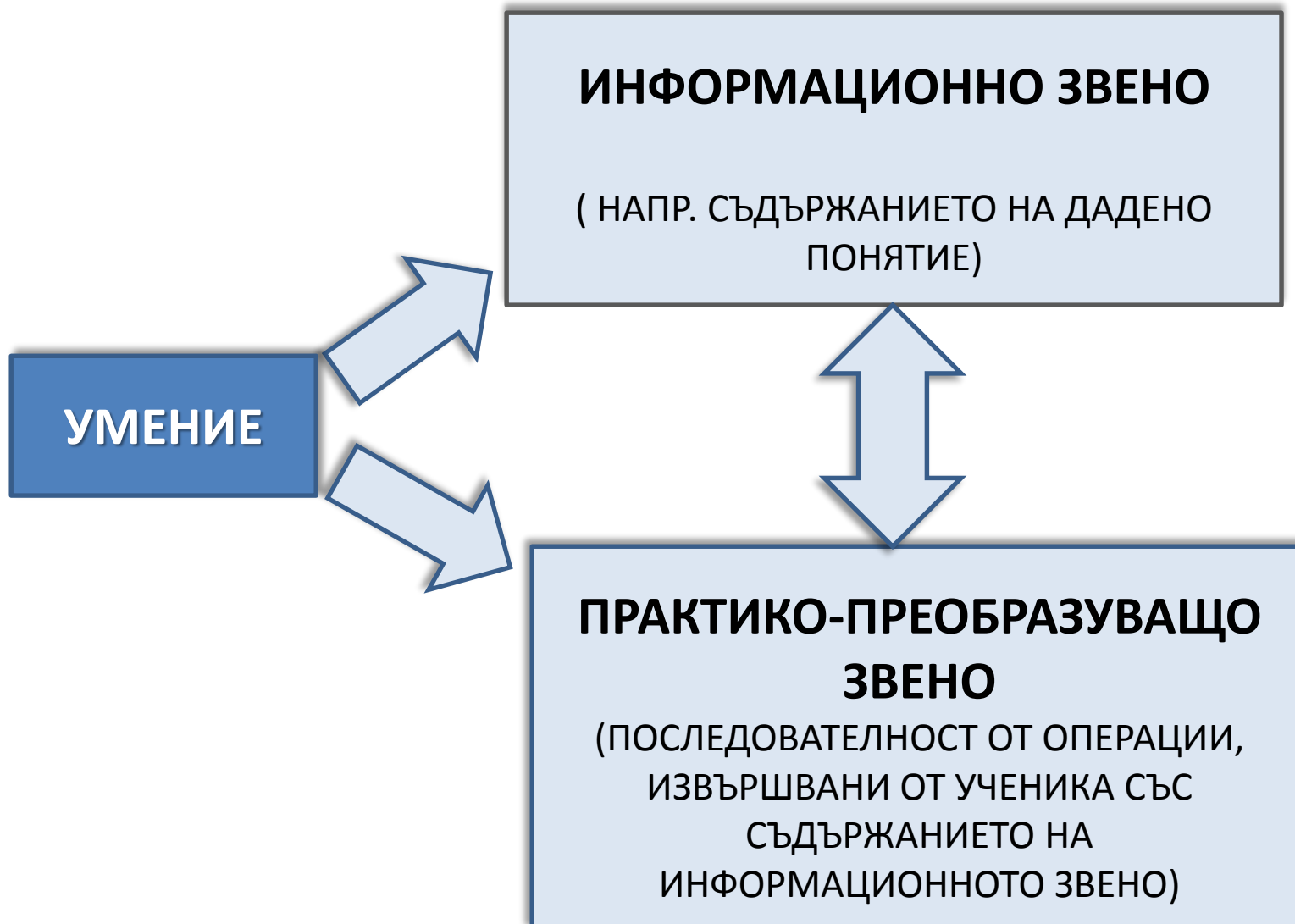
умението като
структурирана цялост
структурни елементи

практико-
преобразуващо звено
**(декомпозирана
цялост)**

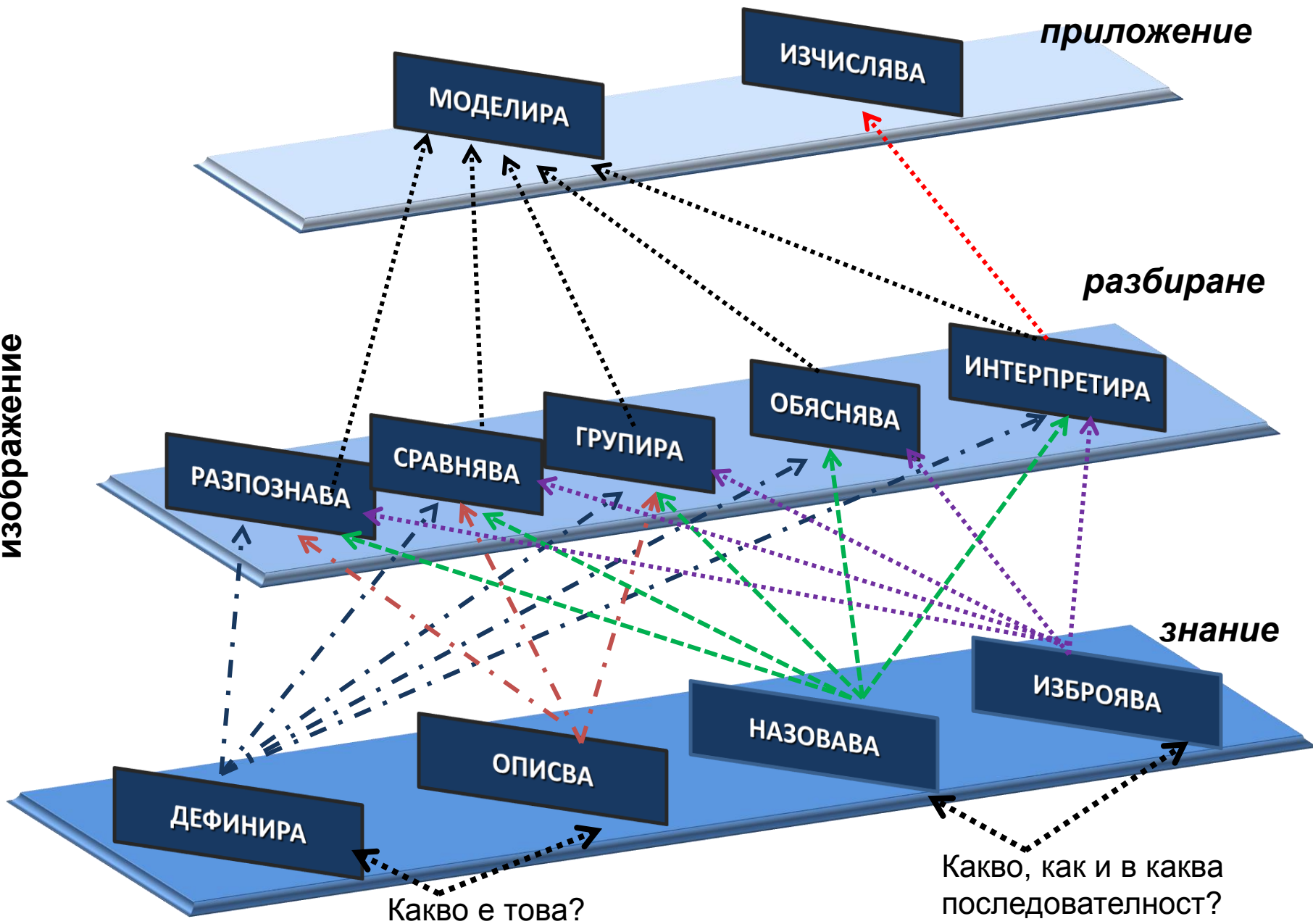
информационно
звено
(вариабилна част)

Структура на умениято

Информацията е представена вербално и/или чрез изображение

Практико-преобразуващо звено на умениято **разпознаване**

Възможни логически ситуации за разпознаване

Обектът “X” принадлежи към групата (понятието +)	Обектът “X” НЕ принадлежи към групата (понятието) (-)	Обектът “X” е неизвестно дали принадлежи към групата (понятието) (?)
признак 1 (+) и признак 1 (+) и (+)	признак 1 (+) и признак 1 (-) и (+ или -)	признак 1 (+) и признак 1 (?) и (+ или ?)

Работа по задача 4 и 5 от тетрадката

ПРАКТИЧЕСКА ДЕЙНОСТ

Работа по задача 6 от тетрадката

БЛАГОДАРЯ

ЗА

ВНИМАНИЕТО!